

ỨNG DỤNG RUBRIC TRONG ĐÁNH GIÁ MÔN TOÁN CHO HỌC SINH LỚP 2

Phạm Nguyễn Đoàn Thi
Trường Tiểu học Vinschool

Tóm tắt: Bài viết nghiên cứu việc áp dụng rubric trong đánh giá môn Toán lớp 2 theo hướng phát triển năng lực, tập trung vào chuyển đổi từ đánh giá kết quả sang đánh giá quá trình và sự tiến bộ của học sinh. Rubric hỗ trợ giáo viên nhận xét chi tiết theo tiêu chí rõ ràng, góp phần nâng cao chất lượng dạy học và thúc đẩy học sinh phát triển toàn diện. Bài viết còn trình bày ví dụ rubric cho các dạng toán cơ bản và phân tích khó khăn, giải pháp triển khai hiệu quả trong thực tế.

Từ khóa: Đánh giá năng lực, Toán lớp 2, Rubric, Phát triển năng lực học sinh.

APPLICATION OF RUBRIC IN THE ASSESSMENT OF MATHEMATICS FOR GRADE 2 STUDENTS

Pham Nguyen Doan Thi
Vinschool Primary School

Abstract: This article explores the use of rubrics in assessing Grade 2 Mathematics based on a competency-oriented approach, with a focus on shifting from outcome-based to process- and progress-based assessment. Rubrics enable teachers to provide detailed, criterion-specific feedback, thereby improving teaching quality and motivating students' holistic development. The article also presents sample rubrics for key types of math problems and discusses challenges and solutions for effective implementation in school settings.

Key words: Competency assessment, Grade 2 Mathematics, Rubric, Student development.

Nhận bài: 22/05/2025

Phản biện: 20/06/2025

Duyệt đăng: 25/06/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Đổi mới giáo dục phổ thông (GDPT) theo định hướng phát triển năng lực đặt ra yêu cầu mới trong dạy học và đánh giá (ĐG), chuyển trọng tâm từ truyền thụ kiến thức sang phát triển toàn diện năng lực và phẩm chất học sinh (HS) (OECD, 2018). Theo đó, giáo viên (GV) cần thiết kế hoạt động học tập (HT) gắn với thực tiễn, chú trọng quá trình tư duy, giải quyết vấn đề và vận dụng kiến thức, thay vì chỉ ĐG kết quả. Vì vậy, việc chuyển từ phương pháp dạy học (DH) truyền thống sang HT chủ động nhằm phát triển năng lực tự học và sáng tạo là yêu cầu tất yếu.

Môn Toán, với vai trò là môn học nền tảng, góp phần hình thành tư duy logic, năng lực phân tích và giải quyết vấn đề, đồng thời tạo nền tảng cho các môn học khác (Schoenfeld, 1985). Tuy nhiên, ở lớp 2 – giai đoạn chuyển tiếp từ học qua chơi sang học có định hướng – GV vẫn gặp nhiều khó khăn trong thiết kế hoạt động ĐG theo hướng phát triển năng lực, do HS mới hình thành tư duy trừu tượng và còn cần hỗ trợ trong kỹ năng HT cơ bản.

Trong bối cảnh đó, rubric – công cụ ĐG theo tiêu chí và mức độ – được xem là giải pháp hiệu quả, giúp minh bạch hóa yêu cầu ĐG, định hướng quá trình HT và phát triển của HS. Rubric không chỉ làm rõ kỳ vọng của GV, hỗ trợ HS tự điều chỉnh tiến trình HT mà còn thúc đẩy phản hồi hai chiều và nâng cao sự hợp tác trong HT môn toán lớp 2 theo chương trình GDPT 2018. Nghiên cứu

này vận dụng phương pháp ĐG theo rubric trong DH Toán lớp 2 nhằm ĐG toàn diện, chính xác năng lực HS và đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục (GD). Trọng tâm nghiên cứu là thiết kế một số rubric cho các dạng toán cơ bản, giúp GV ĐG sát thực tế và hỗ trợ HS phát triển tư duy, giải quyết vấn đề.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Tổng quan nghiên cứu

2.1.1. Khái niệm

Rubric là một công cụ ĐG mô tả, liệt kê các tiêu chí cụ thể và các mức độ thể hiện từ thấp đến cao cho một nhiệm vụ HT. Khác với cách chấm điểm truyền thống, rubric tập trung vào quá trình và chất lượng thực hiện, thúc đẩy sự tiến bộ của người học (Brookhart, 2013). Theo Brookhart (2013), rubric cung cấp một hệ thống ĐG rõ ràng, linh hoạt, giúp HS nhận diện các điểm cần cải thiện. Rubric nổi bật nhờ tính minh bạch, khách quan, dễ sử dụng và phù hợp cho ĐG quá trình cũng như ĐG vì sự tiến bộ. Điều này cho thấy rubric không chỉ giúp GV ĐG công bằng, toàn diện mà còn cung cấp phản hồi cụ thể, giúp HS hiểu rõ điểm mạnh, điểm yếu. Đặc biệt, rubric có giá trị lớn trong giáo dục (GD) tiểu học (TH), nơi phản hồi tích cực và định hướng HT là yếu tố then chốt để phát triển năng lực HS (Hattie & Timperley, 2007). Phản hồi từ rubric khuyến khích HS tập trung vào sự tiến bộ cá nhân, nâng cao cả kết quả và quá trình HT.

Ở Việt Nam, nghiên cứu của Nguyễn Minh (2021) cho thấy việc sử dụng rubric trong ĐG HS TH giúp GV nhận diện được mức độ phát triển năng lực của HS, từ đó đưa ra các biện pháp hỗ trợ kịp thời. Cũng theo nghiên cứu của Phạm Khánh & Lê Thanh (2022), việc áp dụng rubric trong giảng dạy môn Toán tại các trường TH không chỉ giúp GV ĐG quá trình HT của HS mà còn tạo ra một không gian HT mở, nơi HS có thể nhận diện rõ các tiêu chí ĐG và tự điều chỉnh hành vi HT của mình.

Các nghiên cứu trên đã khẳng định hiệu quả của việc sử dụng rubric trong việc phát triển năng lực tự học và nâng cao chất lượng GD, đặc biệt ở bậc TH.

2.1.2. *Đổi mới đánh giá học sinh tiểu học*

Việc đổi mới ĐG HS TH ở Việt Nam diễn ra theo tiến trình từ chậm điểm sang nhận xét và gần đây là ĐG vì sự tiến bộ. Chương trình cải cách GD 1979 nhấn mạnh việc kiểm tra kết quả thông qua điểm số. Từ sau năm 2000, đã có những điều chỉnh nhằm làm mềm hóa cách ĐG, nhưng vẫn chủ yếu hướng đến kiểm tra kết quả. Đến Thông tư 30 (2014), điểm số chính thức bị loại bỏ ở bậc TH, thay bằng nhận xét. Tiếp theo là Thông tư 22 (2016), kết hợp điểm và nhận xét trong một số trường hợp. Gần đây, Thông tư 27 (2020) và Chương trình GDPT 2018 chuyển hướng mạnh sang ĐG năng lực, chú trọng tiêu chí công khai, minh bạch, lấy sự tiến bộ của HS làm trung tâm. Tiến trình này khẳng định rằng ĐG không còn chỉ là công cụ kiểm tra, mà là phương tiện phát triển năng lực người học.

2.1.3. *Một số nghiên cứu trong và ngoài nước*

Nhiều nghiên cứu GD hiện đại đã đề cập vai trò tích cực của rubric trong ĐG HS. Brookhart (2021) khẳng định rằng việc sử dụng rubric giúp HS hiểu rõ mục tiêu HT, cải thiện khả năng tự học và tự ĐG. Sadler (2022) nêu rõ tính không định lượng tuyệt đối trong ĐG, từ đó đề xuất cần những công cụ mô tả như rubric để nâng cao chất lượng phản hồi. Tại Việt Nam, nghiên cứu của Nguyễn Đức Hữu và Lê Thị Hồng Hạnh (2023) nhấn mạnh rubric như một phương tiện hữu hiệu giúp HS TH nắm rõ tiêu chí cần đạt, đồng thời hỗ trợ GV ĐG công bằng và định hướng HT. Các nghiên cứu trên đều thống nhất rằng rubric là công cụ hiệu quả trong DH lấy HS làm trung tâm.

2.2. **Đặc điểm học sinh lớp 2**

HS lớp 2 đang ở giai đoạn phát triển tư duy logic ban đầu, khi khả năng tư duy trừu tượng còn

hạn chế và cần được hỗ trợ bằng phương pháp DH trực quan, sinh động. Siegler (2021) nhấn mạnh rằng trẻ ở lứa tuổi này cần tham gia vào các hoạt động HT cụ thể để hình thành nền tảng tư duy trừu tượng. Việc sử dụng hình ảnh và mô hình trực quan không chỉ hỗ trợ việc tiếp nhận kiến thức mà còn nâng cao khả năng suy luận logic (Larkin & Chinn, 2020).

Học sinh lớp 2 thường chú trọng kết quả hơn quá trình học, dễ bị ảnh hưởng bởi môi trường và chạy theo thành tích. Do đó, cần tổ chức hoạt động học với quy trình rõ ràng, hướng dẫn cụ thể để giúp học sinh nhận thức vai trò của quá trình học trong phát triển tư duy bền vững. Bên cạnh đó, yếu tố như lời khen, biểu tượng cảm xúc và màu sắc tươi sáng có thể gia tăng động lực học tập; việc lồng ghép hình ảnh vào đánh giá giúp học sinh hứng thú hơn. Bergin (2021) chỉ ra rằng biểu tượng cảm xúc trong công cụ đánh giá tạo môi trường học thân thiện và giảm áp lực. Đặc biệt, công cụ đánh giá dưới dạng rubric đơn giản, rõ ràng giúp học sinh hiểu mục tiêu học tập và điều chỉnh tiến độ (Andrade, 2019). Tại Việt Nam, nghiên cứu của Lê Thị Lan (2022) cũng cho thấy rubric thân thiện góp phần phát triển năng lực tự học và tăng sự tự tin cho học sinh.

Từ những phân tích trên cho thấy, hỗ trợ HS lớp 2 phát triển tư duy logic và thái độ HT tích cực, cần vận dụng đồng bộ các phương pháp DH trực quan, quy trình HT có cấu trúc rõ ràng, phản hồi tích cực qua hình ảnh, cùng với hệ thống ĐG thân thiện và dễ tiếp cận. Những yếu tố này không chỉ đáp ứng đặc điểm tâm lý lứa tuổi mà còn tạo nền tảng cho việc hình thành năng lực HT bền vững.

2.3. **Cơ sở lý luận của việc đánh giá theo Rubric**

Với đặc điểm trực quan, mô tả rõ hành vi học tập theo nhiều mức độ, rubric giúp đánh giá sát thực tế và hỗ trợ HS nhận biết vị trí của mình trong quá trình học. Andrade (2019) khẳng định việc sử dụng rubric không chỉ tăng tính minh bạch mà còn thúc đẩy sự chủ động và phản hồi từ HS. Đặc biệt ở lớp 2, rubric với hệ thống ĐG dễ hiểu giúp các em nhận diện tiến bộ và điều chỉnh hành vi HT hiệu quả. Đây là công cụ phù hợp với triết lý ĐG vì sự phát triển năng lực, nhấn mạnh quá trình hơn kết quả cuối cùng; đồng thời cũng phù hợp với đặc điểm của HS lớp 2.

Việc áp dụng rubric cũng đáp ứng yêu cầu của Thông tư 27/2020/TT-BGDĐT về đánh giá HS TH, trong đó nhấn mạnh tính công khai tiêu chí và ưu tiên phản hồi bằng nhận xét (Bộ GD&ĐT,

2020). Điều này giúp HS và phụ huynh theo dõi tiến trình HT và hiểu rõ tiêu chuẩn ĐG, đồng thời tạo điều kiện để HS nhận được phản hồi cụ thể từ GV.

Đối với học sinh lớp 2, việc kết hợp rubric với biểu tượng cảm xúc (gương mặt vui, bình thường, trầm tư...) giúp tăng mức độ hiểu, ghi nhớ và hứng thú khi tham gia ĐG. Bergin (2021) chỉ ra rằng yếu tố hình ảnh không chỉ giảm áp lực mà còn tăng động lực HT, nhất là với HS còn hạn chế trong nhận diện cảm xúc.

Bên cạnh đó, các năng lực chung như tự chủ, hợp tác, giao tiếp và giải quyết vấn đề được hình thành qua hoạt động phản hồi, tự điều chỉnh và hỗ trợ lẫn nhau trong học tập. Quá trình tự ĐG và hợp tác góp phần phát triển kỹ năng mềm, chuẩn bị cho HS thích ứng với bối cảnh HT và làm việc sau này.

Trong môn Toán, các năng lực cốt lõi như tư duy, lập luận, giải quyết vấn đề và giao tiếp toán học có thể được cụ thể hóa qua tiêu chí rubric. Nhờ đó, HS nắm được yêu cầu kỹ năng cần thiết và từng bước rèn luyện qua các mức độ rõ ràng trong rubric.

2.4. Ứng dụng rubric trong đánh giá môn toán lớp 2

Chương trình Toán lớp 2 theo Chương trình GDPT 2018 được xây dựng với cấu trúc và nội dung phù hợp với đặc điểm phát triển tâm lý của HS ở độ tuổi này, chú trọng vào việc hình thành và phát triển năng lực tư duy logic, khả năng giải quyết vấn đề và áp dụng toán học vào các tình huống thực tế (Bộ GD&ĐT, 2018). Một trong những mục tiêu quan trọng của chương trình là giúp HS lớp 2 không chỉ nắm vững các kiến thức toán học cơ bản mà còn phát triển các kỹ năng giải quyết vấn đề trong cuộc sống, thông qua việc thực hành các dạng toán có liên quan trực tiếp đến đời sống.

Các dạng toán cơ bản mà HS lớp 2 sẽ tiếp cận bao gồm:

Các phép toán cơ bản (cộng, trừ, nhân, chia) với các số trong phạm vi 100. Đây là nền tảng cơ bản để HS phát triển khả năng tính toán, giúp HS làm quen với các quy tắc và nguyên lý toán học cơ bản (Nguyễn Minh, 2021).

Bài toán có lời văn giúp HS vận dụng các phép toán để giải quyết các tình huống thực tế. Việc sử dụng các bài toán có lời văn không chỉ giúp HS phát triển tư duy logic mà còn tăng cường khả năng ứng dụng toán học vào thực tiễn (Phạm Khánh & Lê Khanh, 2020).

Đo lường (dài, rộng, thể tích), qua đó giúp HS làm quen với khái niệm về đơn vị đo và các phép đo. Đây là một phần quan trọng trong chương trình nhằm phát triển khả năng nhận thức về các đơn vị đo lường và ứng dụng chúng vào cuộc sống.

Các bài toán về hình học cơ bản, như nhận diện và vẽ các hình đơn giản (hình vuông, hình tròn, tam giác, hình chữ nhật), tính toán diện tích và chu vi các hình cơ bản. Các hoạt động này giúp HS phát triển năng lực hình học, nhận diện và vận dụng các khái niệm hình học trong thực tế.

Chương trình Toán lớp 2 không chỉ tập trung vào việc giải quyết bài toán mà còn chú trọng đến việc phát triển khả năng giao tiếp toán học, từ đó hình thành năng lực giải quyết vấn đề và vận dụng toán học vào thực tế. Điều này khẳng định tầm quan trọng của việc tạo ra một môi trường HT không chỉ cung cấp kiến thức mà còn phát triển năng lực tư duy và kỹ năng sống của HS..

2.5. Thiết kế rubric cho các dạng toán lớp 2

Để ĐG HS một cách công bằng và toàn diện, việc sử dụng rubric là cần thiết. Dưới đây là các rubric được thiết kế cho từng dạng toán cơ bản trong chương trình Toán lớp 2.

2.5.1. Dạng toán cộng, trừ, nhân, chia

Tiêu chí	Hoàn thành tốt	Hoàn thành	Cần cải thiện
Đặt tính đúng	"Đặt tính đúng, các chữ số thẳng cột, không sai lệch"	Đặt tính đúng nhưng có sai sót nhỏ trong việc căn chỉnh các chữ số	"Đặt tính sai, các chữ số không thẳng cột"
Thực hiện phép tính chính xác	"Tính chính xác hoàn toàn, không sai phép toán"	Tính đúng nhưng có sai sót trong phép toán nhỏ	"Tính sai, cần làm lại phép toán"
Trình bày kết quả	"Kết quả rõ ràng, có dấu ""="" đầy đủ, bài làm sạch sẽ, gọn gàng"	"Kết quả đúng nhưng có thể trình bày chưa rõ ràng, không sạch sẽ"	"Kết quả sai hoặc không rõ ràng, bài làm lộn xộn"

2.5.2. *Dạng toán có lời văn*

Tiêu chí	Hoàn thành tốt	Hoàn thành	Cần cải thiện
Chọn phép tính đúng	Chọn phép tính hoàn toàn phù hợp với bài toán	Chọn phép tính đúng nhưng không rõ ràng	Chọn phép tính sai hoặc không phù hợp
Lời giải	"Lời giải đầy đủ, rõ ràng, các bước giải đúng logic"	Lời giải đúng nhưng thiếu một số bước	Lời giải không hợp lý hoặc thiếu bước quan trọng
Trình bày rõ ràng	"Trình bày sạch sẽ, chữ viết đẹp, dễ đọc"	Trình bày khá rõ ràng nhưng có một vài lỗi	"Trình bày lộn xộn, chữ viết không rõ ràng"

2.5.3. *Dạng toán hình học*

Tiêu chí	Hoàn thành tốt	Hoàn thành	Cần cải thiện
Nhận diện hình	Nhận diện chính xác hình và đặc điểm của nó	Nhận diện được hình nhưng chưa hoàn toàn chính xác	"Nhận diện sai hình, không rõ ràng"
Vẽ hình	"Vẽ đúng, đẹp, hình vẽ chính xác và cân đối"	"Vẽ đúng nhưng chưa đẹp, thiếu chi tiết"	"Vẽ sai hình, thiếu chính xác"
Đo và tính toán	"Đo và tính toán chính xác chu vi, diện tích hoặc các đại lượng khác"	Đo và tính toán đúng nhưng chưa hoàn toàn chính xác	Đo và tính sai hoặc không thực hiện đo lường

Việc sử dụng rubric giúp GV có thể ĐG chính xác mức độ phát triển năng lực của HS trong từng hoạt động HT. Đặc biệt, khi áp dụng cho HS lớp 2, rubric có thể được làm sinh động hơn bằng cách sử dụng các biểu tượng icon để biểu thị mức độ hoàn thành. Cụ thể:

Hoàn thành tốt : Gương mặt cười thật tươi

Hoàn thành : Gương mặt cười nhẹ

Cần cải thiện : Gương mặt bình thường

Chưa hoàn thành : Gương mặt buồn

Các biểu tượng này sẽ tạo động lực cho HS và giúp các em cảm thấy thoải mái, dễ hiểu hơn trong quá trình tự ĐG và cải thiện.

Thông qua việc sử dụng rubric trong ĐG HS lớp 2, chúng ta có thể dễ dàng ĐG được năng lực HS không chỉ qua kết quả cuối cùng mà còn qua quá trình thực hiện bài toán. Rubric giúp GV cung cấp những nhận xét cụ thể và chi tiết cho HS, từ đó thúc đẩy các em tự điều chỉnh và cải thiện. Việc thiết kế rubric cần căn cứ vào các tiêu chí rõ

ràng và phù hợp với từng dạng toán, giúp HS hiểu rõ hơn về mục tiêu HT và bước tiến của mình.

III. KẾT LUẬN

Việc áp dụng rubric trong ĐG HS lớp 2 môn Toán không chỉ giúp GV ĐG một cách khách quan và công bằng, mà còn hỗ trợ HS hiểu rõ hơn về quá trình HT của mình. Với sự rõ ràng và chi tiết trong từng tiêu chí ĐG, rubric tạo điều kiện thuận lợi cho HS phát triển năng lực tư duy, giải quyết vấn đề và khả năng tự ĐG. Các công cụ rubric cần được thiết kế phù hợp với đặc điểm tâm lý và khả năng của HS lớp 2, bao gồm việc sử dụng các biểu tượng icon minh họa để tăng tính sinh động và dễ hiểu cho HS. Tuy nhiên, việc triển khai rubric trong thực tế còn gặp nhiều thách thức như thiếu sự đồng bộ trong cách thức áp dụng, cũng như cần có sự hỗ trợ đầy đủ từ phía GV và phụ huynh. Do đó, việc tiếp tục nghiên cứu và hoàn thiện công cụ ĐG này sẽ là cần thiết để nâng cao chất lượng GD và phát triển toàn diện năng lực HS.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Andrade, H. (2019). "Rubrics for assessment and learning: Modifying practices to improve student outcomes." *Journal of Educational Psychology*, 111(3), 423-439.
- Bergin, C. (2021). "Influences of classroom context on student motivation." In S. L. Christenson, A. L. Reschly, & C. Wylie (Eds.), *Handbook of research on student engagement* (pp. 535-550). Springer.
- Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2020). Thông tư 27/2020/TT-BGDĐT quy định về đánh giá học sinh tiểu học. Hà Nội: Bộ Giáo dục và Đào tạo.
- Brookhart, S. M. (2013). *How to Create and Use Rubrics for Formative Assessment and Grading*. ASCD.
- Brookhart, S. M. (2021). *Using rubrics for formative assessment and grading*. ASCD.
- Larkin, K., & Chinn, C. (2020). "The use of visual aids to enhance learning: Evidence from children's education." *Learning and Instruction*, 67, 101321.
- Lê Thị Hồng Hạnh, & Nguyễn Đức Hữu. (2023). "Ứng dụng rubric trong đánh giá học sinh tiểu học: Thực trạng và giải pháp." *Tạp chí Giáo dục*.
- Lê Thị Lan. (2022). "Thiết kế rubric đánh giá phù hợp với học sinh tiểu học: Nghiên cứu và ứng dụng thực tế." *Tạp chí Giáo dục Tiểu học*, 19(6), 50-59.
- Nguyễn Minh. (2021). "Ứng dụng phương pháp đánh giá theo rubric trong giáo dục tiểu học: Thực trạng và giải pháp." *Tạp chí Giáo dục*, 38(3), 45-56.
- Phạm Khánh, & Lê Thanh. (2022). "Ứng dụng rubric trong đánh giá học sinh: Lợi ích và thách thức." *Tạp chí Giáo dục*, 56(1), 12-20.
- Sadler, D. R. (2022). "Formative assessment and the design of assessment for learning." *Assessment & Evaluation in Higher Education*.
- Siegler, R. S. (2021). "Cognitive development and the role of education: How children's thinking evolves." *Annual Review of Psychology*, 72, 31-55.